

Átalakulás után, privatizáció és áremelés előtt – Stratégiaváltás a Démásznál „Nem tudunk tovább kölcsönözni!”

Öt hónappal ezelőtt, de visszamenőleg január elsejétől részvénytársasággá alakult át a Délmagyarországi Áramszolgáltató Vállalat, egyidejűleg a Magyar Villamos Művek Tröszt többi tagvállalatával. Maga a tröszt rt.-k rendszerévé változott, s a korábbi „utasításos” kapcsolat helyett szerződik a vidéki centrumokkal. A déalföldi rt. 98 százalékos állami tulajdonát százra egészíti ki az áramszolgáltató által használt, belterületi földingatlanok értékével arányosan részvényhez jutott 41 önkormányzat – 2 százalék a tulajdoni részük.

Az rt. élére pályázat útján került február elején *Dervarics Attila*. A 41 éves, kétgyermekes, zalai születésű, de már szegedivé lett vezérigazgató munkakönyvét a diplomázás után, 1975-ben adta le a Klauzál téri irodaházban – azóta is ott őrzik, csak a munkaköri bejegyzések változtak. Öt kérdeztük az átalakulás miertjéről, meg mert híre járja: a cég áttér a havonkénti számlázásra. Az pedig már tudott: áremelés lesz augusztus elsejétől. (Hogy ennek következtében miként nőnek a háztartási fogyasztókra háruló terhek, arról holnapi lapunkban adunk részletes tájékoztatást.)

A tavalyi kormányhatározat nyomán részvénytársaságokká szabdalt hazai villamos-energia-ipar két feladat előtt áll: előkészül a privatizációra és átforgalmazza működési mechanizmusát. A műszaki színvonalat javítandó szűke van ugyanis külföldi tőkére, mely azonban csak akkor „jön”, ha jövedelmező üzletre lel. A két cél így fonódik össze. Ami a Démász esetében – s ez stratégiaváltás a javából! – azt jelenti: az eddig műszaki tevékenységet hangsúlyozó szervezet emellett szolgáltató jellegét szeretné előtérbe helyezni. „680 ezer fogyasztónkból élünk, tehát az eddiginél jobban kell kiszolgáltatnunk őket. Ezért a szervezet átalakítását a kereskedelmi, értékesítési tevékenység átalakításával kezdjük. Várhatóan az év végére be is fejezzük. Gyorsul az ügyintézés – tarthatatlan ugyanis, hogy még két hónapos levelezgetés is előfordul! 1993 végére az adatok számítógépre vitelével elérjük, hogy a kirendeltségeken minden szükséges információ az ügyfelek rendelkezésére álljon”.

A szervezeti változtatások soros teendői mellett napi gondokból is akad néhány. Hogyan hajtható be például a 360 millió forintnyi tartozás? Negyvenet az egyéni fogyasztóknak, 320-at a közületeknek kellett volna kifizetniük. Összehasonlításként: tavaly ilyenkor 8, illetve

100 millió volt az adósság. „Nem tudunk tovább kölcsönözni senkinek!” – mondja a vezérigazgató. „Hiszen mi naponta fizetjük a vásárolt energiát, s utólag, kéthavonta kapjuk az eladott mennyiség ellenértékét. Ha kapjuk...”

Ráadásul az áramszolgáltatók január elsejétől emelt áron vásárolnak, s régi áron adnak el, A kettő közti árrés miatti veszteség öt hónap alatt fél milliárd forint. Így talán már érthetőbb, miért vélekedtek úgy az áramszolgáltatóknál már a múlt heti kormányülés előtt is, hogy az igenlő döntés áremelés-ügyben aligha odázható el. (Sajátságos egyébként, hogy arról az áramszolgáltatás vidéki vezetőinek még csak sejtelmük sem volt, mikortól, milyen mértékben és ütemezésben emelkednek a szolgáltatási díjak...) Az áremelés sem old meg azonban minden gondot, hiszen árbevételeit csupán két százalékkal növeli, ezért egyet tehet a cég: kiadásait visszafogja, halasztható fejlesztéseiről – ha a biztonságot nem veszélyezteti – lemond, spórol, próbál megélni, ahogy tud. „Az szeretne a Démász minden fogyasztója is! De mi lesz, ha még nagyobb összegű számlákat kapunk?” – kérdeztük végül.

Nos, a Démász – legalább valamelyes könnyítésként – az egyéni áramhasználóknak az emelt összegű díjat októbertől, illetve novembertől (attól függően, eddig páros, vagy páratlan hónapban fizettek-e), közületeknek a változatlan tarifájú fogyasztás árát pedig szeptembertől, vagy októbertől havonta számlázza. (Vagyis amíg kéthavonta kapunk számlát, addig nem az emelt tarifákkal számolnak.) Ettől persze még nem lesz kisebb a teher, de legalább két részletben kell fizetni...

Mekkora lesz a terhelés? Bővebbet holnapi lapunkban.

PÁLFY KATALIN

Egyesület és szakszervezet

A munkanélküliek egyesületeinek országos szövetsége már megtartotta első kongresszusát, de Szegeden nem létezett ilyen szervezet. Egészen július 15-ig, amikor – az MSZOSZ segédletével – 13-an Szegeden is megalapították a Munkanélküliek és Álláskereső Egyesületét, 17-en pedig a Csongrád megyei dolgozók, nyugdíjasok és munkanélküliek szakszervezeti alapszervezetét. Így hát megyénkben, a szakszervezetek szegedi székében a munkanélkülieknek két szervezete is munkához lát.

Az egyesület titkos szavazással választott vezetői: *Vadász János* elnök, *Szörényi Gyula* titkár. A munkanélküliek új egyesülete csatlakozott az országos szövetséghez.

Furcsa képződménynek tűnik, hogy az egyesületen belül megalakult a szakszervezet, melynek titkára *Veszmás Béla*né, helyettese *Vadász János*.

Az érdeklődők figyelmébe ajánljuk: az egyesületi tagdíj havonta 10 forint, de ha valaki belép mindkét szervezetbe, akkor az egyesületi tagdíj 5 forint. A szakszervezeti alapszervezetet az ismert módon támogathatja tagja: ha aktív dolgozó, akkor havonta a munkabérének 1 százalékával, ha munkanélküli vagy nyugdíjas, akkor 10 forinttal, ha vállalkozó, akkor a tagdíjak átlagának megfelelő összeggel. Hogy ezért mit kap cserébe? Többek között jogi tanácsot, segélyt és ügyes-bajos dolgainak intézéséhez segítséget.

A MÁV privatizációja

Várhatóan július végén terjeszti a MÁV vezetősége elé privatizációs javaslatait az átvilágítást végző P. A. Consulting, angol érdekeltségű tanácsadó cég – nyilatkozta az MTI-nek a MÁV illetékese.

A vasút jelenlegi tragikus állapotán ugyanis csak a vasút és a kormány gazdasági kapcsolatainak rendezése, és a MÁV belső szerkezeti átalakítása segíthet. Az erről szóló tervezet kimondja: a főtevékenységhez szorosan nem kötődő tevékenységeket a jövőben társasági formában kívánják működtetni. Így tehát privatizálásra kerülnek az építő, tervező, járműjavító,

utasellátó, szociális és turisztikai szervezetek. Az angol cég tanácsadói díját – ami a 200 millió forintot is elérheti – a PHARE-program, az Európai Közösség finanszírozza.

A privatizáció mellett a teljesítményhez képest túlméretezett szervezet- és eszközállományt is le kell építeni, s emiatt a vállalat dolgozóinak száma az 1991. évi 113 ezer főről, 1993-ra 85 ezer főre csökkenhet. Ez nem feltétlenül jelent tömeges elbocsátásokat, hiszen a leválasztott társaságokban 10–12 ezer fő dolgozhat majd.

ÁVB: nem kell aggódni!

Nem kell aggódniuk azoknak az állampolgároknak, akiknek valamilyen formában lakossági megtakarításuk van az Általános Vállalkozási Banknál. A Magyar Nemzeti Banknál ugyanis az államilag garantált, az ÁVB-nél nyilvántartott lakossági betétek, illetve a lakosságnál lévő, 1986. december 31-ig kibocsátott kötvények kifizetésére megfelelő összeget különítettek el – nyilatkozta Fehér Dénes, az Általános Vállalkozási Bankhoz kirendelt bankfelügyeleti biztos.

Elmondta, az ÁVB-nek 33 millió forint értékű, saját, lakosság számára kibocsátott kötvénye van, emellett a banknál 1990–91-ben körülbelül 32 millió forint államilag garantált lakossági betét halmozódott fel, és közel 63 millió forint összegű, más bankok által kibocsátott kötvény gyűlt össze az ÁVB-nél. Rövid lejáratú, letéti jegy típusú értékpapírt a pénzügyet nem adott ki.

A bankfelügyeleti biztos szolt arról is, mire, mekkora összeget vehetnek fel a banknál folyószámlát vezető gazdálkodó szervezetek. E szerint július 27-ig minden folyószámlavezető vállalkozás, gazdálkodó egység maximum egymillió forint összeget vehet fel munkabér jellegű kifizetésekre az MNB-nél, a bankfelügyeleti biztos ellenjegyzésével. Erre szintén megfelelő összeget különített el a jegybank. Ezt az összeget csak azok a vállalkozók vehetik fel, akiknek a banknál nincs lejárt hitel-, illetve kamattartozásuk. Ha mégis lenne, a lejárt összeget levonják az egymillió forintból. A teljesen, vagy részben külföldi tulajdonban lévő cégek a moratórium ideje alatt szintén csak egymillió forintig vehetnek fel összeget a jegybanknál, a bankfelügyeleti biztos ellenjegyzésével.

Tőzsdei korlátok

A magyar árutőzsde gabona szekciója az idén eddig 4 milliárd forintos forgalmat bonyolított. Évvégére ez az összeg megduplázódhat. A forgalom elegendő az életképes üzletmenet-hez. Mára a tulajdonviszonyokban jelentős változások történtek, a brókerek mások üzlettrészeit kívásárolták. Az árutőzsdei törvény szellemében 150 millió forint alapítói vagyont kell kikérkíteni. E jelentős összeg előteremtése külső tőkebevonást feltételez.

A napokban gabonatermelők összzejövetelén találkoztam *Tasnádi Miklós* brókerrel, aki hasznos információkkal látta el a gazdaságok képviselőit. Ugyanakkor arra is felhasználta az alkalmat, hogy befektetésre ösztönözze őket. Elmondta, hogy az általa bonyolított 300 milliós forgalomból elenyésző rész jutott megyénk-re. Errefelé még kevesen barátkoztak, meg a gondlattal, hogy nem elég az árut megtermelni, hanem a megtérülésre esélyt adó értékesítési kondíciók érdekében „spekulálni” is érdemes. Az alacsony termésátlagok mellett is mérsékelt átvételi árak talán segítenek a tudati váltásban.

A magánzó brókerek élete sem fenékiig tejfel. Ugyanis az eddigi öt millió forinttal szemben 50 milliós a garanciavállalási kötelezettség. Mindez csak azoknak nem jelent gondot, akik mögött bankok állnak. Ő személy szerint drágálja azt a hitelt, amelyet felvehetne. Bízik abban, hogy a termelői körben is fellelhető a kapcsolatok olyan formája, amely mindkét fél számára előnyös, s kivédhető a magas kamatterhek.

A hetekben a gabonátőzsdére a hisztérikus ármozgások voltak a jellemzők. Ugyanis az exportengedélyek befagyasztása miatt – mely a tőzsde számára külső beavatkozás, s idegen annak szellemétől – eluralkodott a túlkínálati várakozás. Elképzelték, hogy az önköltséget sem fedező szint, amely búzánál például augusztusra 7 ezer, szeptemberre 7150 forint, még lejjebb fog megállapodni. Egyébként a legkorábban betakarított kalászos, az árpa a valóságban is mutatja ezt a tendenciát. A dunántúli jó termés miatt a múlt hétre már 5320 forintot elszámolói ár alakult ki. A kukorica szeptemberre 7400 forinton állt, de a jelek szerint az óriási termés ígérete miatt – amennyiben az egyensúlyi állapotnak megfelelő mértékű exportra nem nyílik lehetőség – áresés várható. Vagyis a búza veszteséges termelő nem biztos, hogy a kukorica árával tudja majd kompenzálni magát.

Az eddigi tapasztalatok egyre inkább azt az érzést erősítik, hogy mint az üzleti élet más területein, itt sem érdemes nyílt lapokkal játszani, s előre elkiabálni a jó vagy a rossz termést. Ekkor mindkét esetben borítékolható a spontán illetve a mesterségesen fenntartott alacsony ár. Ismét meg kell tanulni józan paraszti ésszel spekulálni, mert nem azok az idők járnak, amikor hajlandó más kikaparni a gesztenyét. Ebbe a gondolatmenetbe illik bele a tőzsdézés lehetőségeinek kihasználása is.

TÓTH SZELES ISTVÁN

Robbanás gyújtogatásból

Felrobbant egy élelmiszer- és italboltot is magában foglaló épület szerdára virradó éjjel Nagykállban, a Széchenyi út 87. szám alatt. Az eddigi vizsgálat megállapítása szerint a robbanás gyújtogatásból eredő tűz miatt következett be. A létesítménybe a lakatok levágása után ismeretlen tettes hatolt be, majd benzint locsolt szét, amit meggyújtott. A lángok gyors továbbterjedése miatt nyomáskülönbség repítette levegőbe az épületet, az árukészlettel együtt. A nagy erővel kivonult nyírfegyázi tüztőlóknak így nem volt lehetőségük a mentésre, hiszen szinte minden megsemmisült. A becsült kár mintegy kétfélmillió forint. A gyújtogató személyének kiderítésére a rendőrség megkezdte a nyomozást.

Amit a Munka törvénykönyvéről tudni kell (2.)

A „harcias” munkavállaló ritka, mint a fehér holló?

– A munkát vállaló örüljön, hogy egyáltalán dolgozhat, vagy van beleszólása a cég ügyeibe?

– A szervezkedési szabadságot biztosítja e jogszabály. Ha legalább 10 dolgozó érdekképviseleti szervezetet akar alakítani, ezt a munkáltató nem akadályozhatja meg. Sőt, a törvény előírja, hogy köteles együttműködni a szakszervezetekkel. Újdonság, hogy üzemi tanácsot kell választani minden olyan cégnél, ahol a dolgozók létszáma az 50 főt meghaladja. Ott, ahol kevesebben, de legalább 15-en dolgoznak, üzemi megbízottat választanak.

– Mit jelent az együttműködési kötelezettség?

– A törvényben meghatározott témakörökben a cég vezetésének ki kell kérnie a szakszervezet, illetve az üzemi tanács véleményét. Amennyiben a szakszervezet vagy az üzemi tanács egy adott kérdéskörrel tájékoztatást kér, azt a munkáltató köteles megadni. Egyébként pedig az érdekképviselet működésének feltételeit is biztosítania kell.

– Az új Munka törvénykönyvében a szakszervezeti jogok csorbultak vagy bővültek?

– Átrendeződtek. A korábban a szakszervezet által gyakorolt kollektív jogok egy részét az új zemi tanács kapta meg. Szakszer-

A „munka frontján” harcolók esélyeit szeretnénk növelni azzal, hogy dr. Horváth Károly ügyvédet arra kértük: a dolgozók szempontjából vessen pillantást az új Munka törvénykönyvére.

vezeti egyetértési jogkörben marad a kollektív szerződés, továbbá a kifogásolási vagy más- képpen vétőjog is.

– Mi történik, ha egy adott kérdés megítélésében a szakszervezet és a cég vezetői nem értenek egyet?

– Ha a Munka törvénykönyvében vagy a kollektív szerződésben rögzítetteket a munkáltató nem tartja be, a szakszervezet vétőval élhet. Ilyenkor egyeztető eljárás indul. Végso soron a munkaügyi bíróság hoz ítéletet. A kifogásolt intézkedést végrehajtani addig nem lehet, amíg az ügyben jogerős döntés nem születik. A bíróságok jelenlegi leterheltsége a feleket arra inti, hogy vitájukat helyben, kompromisszummal rendezzék.

– Az üzemi tanácsok alakításának lehet egyik következménye, hogy a munkahelyi érdekvédelem szétforgácsolódik?

– A tanács és a szakszervezet egymást fedi, illetve kiegészíti. A testületbe a szakszervezetek is tagokat delegálnak, így álláspontjukat érvényesíteni tudják. Az új

zemi tanácsnak a szociális, jóléti célú vállalati pénz felhasználásáról egyútdöntési joga van. Ez az új fogalom az egyetértési jognál „erősebb”, a testületnek érdemi beleszólási lehetőséget biztosít. Az üzemi tanács egyetértése szűkeges a munkavédelmi szabályzat kialakításához. Véleményt kell kérni az átszervezés, a szervezeti egység önálló szervezetté alakulására, privatizálására, korszerűsítésére vonatkozó munkáltatói elképzelésekről, a munkavállalók képzésével összefüggő tervekről, az éves szabadságolási tervről, az új teljesítmény-követelmények bevezetéséről, a dolgozók lényeges érdekeit érintő belső szabályzatok tervezetéről, a munkáltató által meghirdetett anyagi vagy erkölcsi elismeréssel járó pályázatról. Az üzemi tanács jogait sértő munkáltatói intézkedés érvénytelen, ennek megállapítását a testület a bíróságtól kérheti. Sztrájkot viszont az üzemi tanács nem szervezhet. Sztrájk esetén a testületnek közömbösnek kell maradnia.

– Információk nélkül hogyan dönt és mond véleményt a testület?

– A munkáltató köteles tájékoztatni az üzemi tanácsot, legalább félévente, a cég gazdasági helyzetéről, a bérek alakulásáról, a foglalkoztatás jellemzőiről, beruházási és tevékenységi körének módosítási terveiről. Az üzemi tanács jogosult a munkáltató nyilvántartásaiba betekinteni, s minden olyan kérdésről tájékoztatást kérni, amelyek a dolgozók gazdasági és szociális érdekeivel kapcsolatosak.

– Mit gondol, manapság, a munkanélküliség növekedésének idején lesz-e elegendő „harcias dolgozó”, aki vásárra viszi a bőrét a „többiek” gondja, baja miatt?

– A szakszervezet, illetve az üzemi tanács tisztviselői „védettek.” Például a választott szakszervezeti tisztviselő munkaviszonyának rendes felmondásához a közvetlen felsőbb szakszervezeti szerv egyetértése szükséges.

– Mondhatjuk, hogy a munkáltató „kettős tüzelés” alá vehető, ha a dolgozók érdeke azt megkívánja?

– A szakszervezet, illetve az üzemi tanács bátorságot csak a munkavállalók kezdeményező-készségéből és „harcias-ságából” meríthet.

(Folytatjuk)

ÚJSÁSZI ILONA